

LEKCJE ARCHIWALNE w AGAD

(konspekt nr 4)

Temat lekcji: **Warszawa i jej mieszkańcy w XVI–XVIII wieku**

Prowadzący: mgr Maria Sierocka–Pośpiech

Miejsce: Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa ul. Długa 7

Czas: 45 min.

Metoda: Wykład z prezentacją

Cel: poznanie dziejów „małej ojczyzny” w oparciu o źródła historyczne

Wprowadzenie:

Krótki zarys dziejów miasta do momentu inkorporacji Mazowsza do Korony.

Lekcja właściwa:

1. Organizacja władz i ustrój Starej Warszawy, Nowej Warszawy i jurydyk w XV-XVIII wieku.
 - a. Władze samorządowe–administracyjne, sędownicze, fiskalne – rada, ława, kolegium ponów gminnych (podstawa źródłowa – nadania i przywileje królewskie dla miast i jurydyk, księgi radzieckie, księgi ławnicze, księgi posiedzeń trzech porządków, księgi przychodów i rozchodów miejskich).
2. Mieszkańcy miast Starej i Nowej Warszawy oraz jurydyk w XVI-XVIII wieku (patrycjat, pospólstwo, plebs) – zróżnicowanie prawne, zawodowe, stanowe, wyznaniowe, narodowościowe:
 - a. Obywatele i mieszkańcy (podstawa źródłowa – księgi przyjęć do prawa miejskiego);
 - b. Rzemieślnicy, kupcy, ludzie luźni (podstawa źródłowa – przywileje dla cechów, księgi cechowe, księgi konfraterni, księgi sądowe);
 - c. Szlachta w mieście (podstawa źródłowa – księgi przyjęć do prawa miejskiego, miejskie księgi rachunkowe);
 - d. Mozaika narodowościowa i wyznaniowa (podstawa źródłowa – księgi przyjęć do prawa miejskiego, przywileje królewskie);
 - e. Awans społeczny mieszkańców miasta – nobilitacje i indygenaty (podstawa źródłowa – przywileje królewskie, księgi kancelarii królewskiej).

Zakończenie:

1. Podsumowanie.
2. Odpowiedzi na pytania uczestników wykładu.

Wybrana literatura przedmiotu:

Bogucka M., Kwiatkowska M. I., Kwiatkowski M., Zahorski A., *Warszawa w latach 1526-1795*, Warszawa 1984.

Bogucka M., Samsonowicz H., *Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej*, Warszawa 1986

Ehrenkreutz S., *Z dziejów organizacji miejskiej Starej Warszawy*, Warszawa 1912.

Kersten A., *Warszawa kazimierzowska 1848-1668*, Warszawa 1971.

Przykładowe dokumenty:

Stanisław August, król polski, potwierdza przywileje miasta Starej Warszawy (1772 r.), Zbiór dokumentów pergaminowych, sygn. 1658

STANISLAUS
AUGUSTUS
 DEI GRATIA REX POLONIE,
 MAGNUS DUX LITHUANIE, RUSSIE,
 PRUSSIE, MASOVIE, SAMOGITIE, KIIO-
 VIE, VOLINIE, PODOLIE, PODLACHIE,
 LIVONIE, SMOLENSCIE, SEVERIE, CZER-
 NIEHOVIEQUE.

Significamus presentibus Literis Nostis, quorum interest univ[er]s[is]
 & singulis. Quod ceteri omnium in genere Statum, Ordinum & cuiusvis
 Conditionis hominum Regni Nostri, omnia & singula jura, Privilegia,
 Libertates, immunitates, Donationes, ac Literas per Serenissimos Prae-
 decessores Nostros iuste & legitime datas, ipsiq[ue] concessas, circa so-
 licet Inaugurationem Nostram, totaliter Confirmaremus & appro-
 baremus, tamen idem reperere, & quod generaliter omnibus antea
 fecimus, hoc in specie quoq[ue] quibusdam sacere non recusamus. Pro-
 pterea cum reproducas Nobis habeamus Literas Pergamentas. Anno

Przyjęcie prawa miejskiego Starej Warszawy przez Klaudiusza Antoniego Sain, kupca z
Lyonu (1767 r.), Zbiór dokumentów pergaminowych, sygn. 3312

